

НАСТАВНИ ТЕХНИКИ

1. Наставна техника “Коцка”

Оваа техника во наставата се употребува при истражување на нова наставна содржина или на час за повторување. На пример, може да се употребат за содржини во петто одделение кога се изучуваат материјалните извори, а во преостанатите одделенија кога се изучуваат содржини за појава на градови, занаетчиство и трговија каде што, пак, може да се направи и анализа и споредба на предмети употребени во тоа време со денешното.

Оваа техника трае 45 минути, значи се изведува за еден наставен час. Учениците работат во пар или во помали групи (до четворица ученици).

На групите им се дели работна задача и упатство за работа, како и еден предмет кој треба да го набљудуваат, анализираат и да го запишат на дадената коцка - онака како што е дадено во упатството.

Чекори:

1. Секој ученик пишува слободен состав на одреден предмет, лик и сл., притоа ги користи сите шест страни на коцката.
2. Учениците меѓу себе го споделуваат она што го запишале на секоја страна од коцката.
3. Со целата паралелка се минуваат сите аспекти.
4. Се бараат доброволци да го прочитаат тоа што го напишале.

Насоки за страните на коцката:

- **Опиши**-внимателно разгледување на предметот и опишување на тоа што се гледа: бои, облик, големина и др. Значи ученикот треба да одговори на прашањето: Како изгледа?
- **Спореди**-На што личи? Од што се разликува?
- **Асоцирај**-На што го наведува да размислува? Што му паѓа на ум? Да види какви асоцијации ќе му се јават за предметот.

- **Анализирај**-Објаснува како се прави. Одговара на прашањето: Од што е составено?
- **Примени** - Кажува што може да се направи со него. Т. Е. одговара на прашањето: Како се користи?
- **Аргументирај** - Дали е за или против него. Размислува дали е добро или лошо? Зошто?

1. ОПИШИ

2. СПОРЕДИ

3. АСОЦИРАЈ

4. АНАЛИЗИРАЈ

5. ПРИМЕНИ

6. АРГУМЕНТИРАЈ

Едреник

1. ОПИШИ!

2. СПОРЕДИ! АСОЦИРАЈ!

3. АНАЛИЗИРАЈ!

4. ПРИМЕНИ!

5. АРГУМЕНТИРАЈ!

Откако учениците се готови со истражувањето, се преминува кон читање на коцката според дадениот редослед и кон анализа од ефектите на истражувањето на секоја група или пар.

Оваа техника придонесува со едноставна истражувачка постапка да се дојде до поголеми сознанија, а секако, се истакнуваат и предходните знаења.

Ефектот од примената на оваа техника е голем кај учениците и тие се заинтересирани за ваков тип настава, затоа што работат индивидуално, ги истакнуваат своите знаења, вештини, умеања.

За подготовка на еден ваков наставен час потребна е голема ангажираност на наставникот, како при избор на содржината, начинот на изведување, времетраењето, така и во техничката и во материјалната подготовка - при набавка на предметите кои сакаме да ги истражуваме.

Наставникот е оној што ги воведува во ваквата работа, им дава упатства за работа, им објаснува, ги мотивира, поттикнува, им дава помош, ги следи и ги набљудува учениците.

2. Наставна техника “Венов дијаграм”

Оваа техника се употребува за нова наставна содржина каде што, во одреден дел, се преплетуваат делови од претходни знаења или интеграција со преостанатите наставни предмети каде што темите им се познати на учениците. На пример, содржините од културата - која се изучува во историјата на сите историски периоди и кај сите народи, религијата, ликови, предмети и др .

Оваа техника трае еден наставен час, т. е. 45 минути. Учениците работат индивидуално, а може и во парови. Веновиот дијаграм се исцртува на два или повеќе круга, кои делумно се преклопуваат. Може да се користи за спротивставување на идеи, но го покажува и нивното меѓусебно поврзување.

На учениците им се дели работна задача со дадени чекори за работа по кои тие треба да се раководат за успешно извршување на задачата.

Чекори:

1. Делење на учениците во парови.
2. Секој пар црта Венов дијаграм.
3. Појолнување на деловите на двајца круга кои не се поклопуваат со различни елементи и појолнување во делови каде што круговите се поклопуваат со заедничките елементи на тоа што се споредува.

Откако учениците ја изработиле својата работна задача, се преминува кон анализирање и кон следење на успешноста на подредување на поимите, при што и преостанатите ученици активно се вклучуваат во вршење на корекции и на дополнувања.

Целта на оваа техника е анализирање, споредување како и утврдување и потврдување на знаењата од општа култура

3. Наставна техника “Петторед”

Петторедот е “поема” со која се врши синтетизирање на информации и на материјали во концизни искажувања, кои ја опишуваат темата или претставуваат нејзина рефлексija. Тоа е “поема” од пет реда.

Оваа техника се употребува најчесто на час за повторување или обопштување на тема со која се врши синтетизирање на информации кои ја опишуваат темата.

Може да се работи од еден до два наставни часа, во зависност од тоа колку брзо ќе биде извршена задачата.

Учениците работат индивидуално, при што секој ученик добива еден лист со упатство и со насоки за работа.

Работен лист

Насоки:

1. Првиот ред е опис на темата со еден збор (вообичаено, ова е именка).
2. Вториот ред е опис на темата со два збора (две придавки).
3. Третиот ред содржи три збора со кои се изразува дејствието на темата (три глагола).
4. Четвртиот ред е израз од четири збора кои покажуваат некое чувство на темата.
5. Последниот ред содржи синоним од еден збор со кој повторно се опишува суштината на темата.

Како се прави тоа:

Наслов (вообичаено именка) _____

Опис (вообичаено придавка) _____

Дејство (вообичаено глагол) _____

Чувство (израз) _____

Повторно изразување на суштината _____

Откако учениците се готови со својата работна задача, се преминува кон читање на сработената задача во што е присутно учеството на сите ученици.

Целта на оваа поема е повторување и применување на знаења не само од историја, туку и од морфологија, така што се случува интеграција и со македонски јазик.

Наставникот обезбедува материјал за работа, објаснува, дава помош, ги насочува, ги следи и ги вреднува учениците.

ГОЦЕ

Наслов (вообичаено именка) _____

Најзначаен македонски

Опис (вообичаено придавка) _____

Организира се бори влијае

Дејство (вообичаено глагол) _____

Слобода мир културен натпревар

Чувство (израз) _____

ИДЕОЛОГ

Повторно изразување на суштината _____

4. Наставна техника “Дијамант”

И оваа техника е слична со техниката петторед, а претставува и добар модел за интеграција со наставниот предмет македонски јазик, пред сè, заради синтетизирање на податоци и на информации. Се употребува на час за повторување на кој се работи во парови или индивидуално, на еден до два наставни часа.

На учениците им се делат работни задачи или постапката за решавање на дијамантот, кој може да се постави и да се напише на табла. Наставникот е должен да им ја објасни постапката на работење т.е. чекорите.

Насоки

1. Една именка
2. Две ѓридавки
3. Три глагола
4. Четир и именки (заедничко за двете именки од бр. 1 и од бр.7)
5. Три глагола
6. Две ѓридавки
7. Една именка

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Постапката на работење на Дијамантот е најпрвин во тоа учениците да ги одредат двете именки (од прв и од седми ред) кои сакаат да ги анализираат: а тоа значи дека тие треба да бидат именки кои имаат помалку или повеќе допирни точки. На пример: споредба на две држави, два историски лика, два града, две култури, религии, богови, племиња и др.

Откако ќе се направи тоа, се преминува на вториот и на третиот ред кои ја потврдуваат и ја опишуваат првата именка, а потоа на петтиот и на шестиот ред кои ја опишуваат втората

именка претставена(запишана) претходно во седмиот ред. Четвртиот ред е заеднички за именките од првиот и од седмиот ред и именките дадени во тој ред, всушност, го покажуваат и го опишуваат заедничкото на двете крајни точки од дијамантот.

И оваа техника е интересна за учениците и ја прифаќаат со големо задоволство, бидејќи со неа имаат можност за обопштување на нивните знаења, и тоа, не со некој голем притисок, туку според нивните знаења, умеања и интереси. Се доаѓа до примена на знаењата и од преостанатите наставни предмети (Македонски јазик и др. предмети).

КИРИЛ

талентиран филозоф

пишува учи составува

учители Словени просветители азбука

проповеда дејствува преведува

мисионер епископ

КЛИМЕНТ

---

5. Наставна техника “Грозд”

Формирање гроздови (групирање) е техника на учење, која ги поттикнува учениците слободно и отворено да размислуваат за одредена тема. Може да се примени групно, индивидуално, и на ниво на паралелка за предизвикување бура на идеи (бреинсторминг).

Без оглед како ќе биде применета оваа техника, важно е да бидат запомнети неколку правила:

- се пишува додека трае даденото време;
- не се донесуваат судови за она што се размислува;
- не се води грижа за правописот;
- се пишува сè што ќе ви падне на ум;
- не ограничувајте го бројот на идеи или протокот на врски;

Индивидуалното формирање на грозд претставува пауза за време на групниот браинсторминг, бидејќи е брза техника која им овозможува на сите ученици, а не само на оние што креваат први рака, активно да се вклучат во процесот на размислување. Кога се користи индивидуалното формирање на гроздот, учениците треба да имаат добро познавање на избраната тема.

Оваа техника може да се работи два до три наставни часа, затоа што при индивидуалното формирање на гроздови по завршената работа треба да дојде до споделување на работата меѓу парови, група или паралелка.

Чекори:

1. Во центарот на листот напишете ја темата, еден збор или израз- (нуклеус).
2. Почнете да пишувате зборови или изрази кои ќе ви паднат на ум за дадената тема.
3. Како што ќе ги запишувате идеите, така зајочнете и да црпате врски меѓу нив, и тоа, така како што ви изгледа најсоодветно.
4. Идеите се запишуваат додека не истече времето или не ги исцрпите сите можности.

Поговор

Додека човек изведува настава, принуден е да биде креативен, зашто само така можат да бидат достигнати целите на наставните содржини. Во моменти на креативен набој, наставникот има можност сам да си создава најразлични техники на учење кои би ја подобриле ефикасноста на совладување на наставните теми. На тој начин, се создава амбиент во кој можете да ги земете предвид сите околности за кои е наменета техниката: специфичноста на наставната единица, бројот на учениците, конкуренцијата во паралелката, моменталното расположение на учениците и сл. Употребата на разновидни наставни техники во наставата, и тоа, на кој било наставен предмет, доведува до разбивање на монолитноста. Така, баналната секојдневност на

часовите одеднаш станува примамлива допадливост која предизвикува љубопитност во очите на учениците. Сепак, не е сè толку едноставно како што изгледа. Наставникот мора да направи вистински избор околу тоа која наставна техника ќе употреби за конкретен наставен час, а во исто време, мора да внимава и на неговите натамошни планирања во наставата, како и на тоа колку често ја применува истата техника која неодамна ја применил. Авторите во ова дело опишуваат наставни техники кои ги употребувале во наставата и кои, според расположениот дух на нивната нарација, може да се забележи дека тие техники во наставата донесле ефективни резултати. Претставените техники укажуваат на две нешта: прво, дека тие со себе носат забележлива уникатност (особено се погодни за одредени наставни единици) и, второ, дека тие, во исто време, инкорпорираат огромна доза на универзалност (една наставна техника да биде употребена по разни предмети). Без оглед на видот на чекорите (хронолошките постапки), претставените техники содржат една своевидна заокруженост која се наоѓа меѓу работењето на проблемот и проверката на сработеното. Некои од наведените техники и самиот сум ги користел во мојата наставна практика, така што имав можност и лично да се уверам во нивната делотворност.

За крај можам само уште да истакнам дека сум горд што нашата воспитно-образовна дејност во својата ризница е збогатена со уште еден прекрасен бисер каков што е овој труд.